

## SZAKMAI BESZÁMOLÓ

**„Oroszföldön meggyötörve - málenkij robot 70” munkacímű  
időszaki, ill. vándorkiállítás, valamint az ehhez kapcsolódó  
magyar-német nyelvű kiadvány**

**A végleges cím: „Idegen ég alatt – Oroszföldön meggyötörve” lett**

Helyszín: Janus Pannonius Múzeum – Néprajzi Múzeuma, Pécs

A kiállítás megnyitása: 2016. 11. 04.

A II. világháború utáni kollektív büntetés jegyében a magyar vagy német származás elég volt ahhoz, hogy egy „kis munka” hazugságával több éves kényszermunkára a Szovjetunióba hurcolják 1944/45-ben a civileket is, akár fiatal lányokat, asszonyokat. Mindez a rendszerváltásig tabutéma volt. A projekttel mindennek a megismertetése, az emlékezés, a nemzeti-nemzetiségi identitás erősítése is cél volt (*A végleges cím – „Idegen és alatt – Oroszföldön meggyötörve” egy ismeretlen szerző által 1944 decemberében írt "Lágerballada" c. műből származik).*

A kiállítás a 2007 óta a Janus Pannonius Múzeum által már begyűjtött múzeumi anyag mellett még soha be nem mutatott tárgyakat, dokumentumokat is felvonultat:

-történelmi tényeket taglaló és azokat alátámasztó, a lágerekből származó fotókat, leveleket, verseket, stb. tartalmazó tablók,

-filmvetítések folyamatosan: az elhurcoltak nyomában (Donyec, Kárpátalja, Erdély, Felvidék, az Urál stb. tett kutatóutak), valamint visszaemlékezések, interjúk túlélőkkel

-a begyűjtött és bemutatott tárgyak: bőrrönd, pufajka, vállkendő, zsebkendő, takarók, erszény, tavaszi kabát, naplók, evőeszközök, pohár, dohányos szelence, faragott doboz, tűpárna, nyaklánc, rózsafüzér stb. Valamennyiről hiteles adatokkal rendelkezünk a leírásukhoz (kié volt, melyik lágerből való, keletkezése stb), valamennyi eredeti, az egykori lágerekből származik

-a PTE Művészeti Karos hallgatóinak kollektív műalkotása (szubjektív fotósorozat) „Ott állok a sorban...” címmel, ennek válogatott, egy részének bemutatása.

- egészalakos figurák / figuracsoportok korabeli fotók alapján installálva

-korhű barakkcella berendezése (az egyetlen oroszországi GULAG-múzeum, a PERM-36 lágerben készült fotó alapján installálva), ahol interaktív módon a visszaemlékezések hallgathatók magyarul és „sváb” dialektusban

A kiállítás szerves része az azt bemutató, megőrző, fotókkal illusztrált kétnyelvű (magyar-német) vezető kiadvány. Sok begyűjtött dokumentum, visszaemlékezés német nyelvű, ez is indokolja a kétnyelvűséget. A kísérő kiadvány egy példányát – a szerződésben foglaltaknak megfelelően – elküldtük az NKA Igazgatóságára.

Eddigi látogatók száma Pécsen: 2016. novembertől 2017. április 20-ig: 3973 fő, ebből 368 fő középiskolás). A kísérő kiadványból 85 példány fogyott (plusz a tiszteletpéldányok. A belépőjegyekből származó bevétel 2017. március 31-ig 559 095 Ft volt, mely összeg nem tartalmazza a másik kiállításunkban napijegyet vásárolt, erre a kiállításra is érvényes jegy árát.

A nagy érdeklődésre való tekintettel a márciusi végi zárást a „Múzeumok éjszakáig”, június 24-ig elhalasztottuk, utána vándorkiállításként mutatjuk be más településeken élőknek. Az első helyszín a baranyai Görcsöny lesz, érdeklődést mutatott Pécsvárad, Mecseknádasd, Tata, Beregszász, Freiburg is.

A megnyitó beszédet Dr. Hoppál Péter államtitkár úr vállalta, Pécs nevében Dr. Őri László alpolgármester köszöntötte a mintegy 150 fő megjelent érdeklődőt. Az M1 reggeli műsora, a Hír Tv és a Kulturális Híradó is tudósított a kiállítás megnyitásáról, májusban az MTVA Német regionális műsora készít beszámolót a kiállításról. Tudósítást készített a Lánchíd és a Kossuth Rádió munkatársa is.

Sajtómegjelenés: számos internetes portál tájékoztatott a kiállításról (BAMA, Pécsma, Pécsi Stop), a Dunántúli Napoló, valamint a GULAG-GUPVI Emlékevről, természetesen facebookon és a JPM honlapján is megjelentek ismertetőik.

### **Megvalósított programok**

Az „Idegen és alatt...” c. kiállítás – még a pécsi Néprajzi Múzeumban rendezett kiállítás előtt, 2016.október 08 és november 16 között - a Párizsi Magyar Kulturális Intézetben mutatkozott be, látogatója itt mintegy 2 000 fő vot. Alcíme: *A Szovjetunióba kényszermunkára, azaz "málenkij robotra" hurcoltak emlékére* volt. Párizs után a francia nyelvű verzióval több francia város közönsége is megismerkedhetett az anyaggal, így Grenoble, Tours, Lyon és Lille is bemutatta az anyagot, így a

A „Málenkij robot - 70” c. nemzetközi konferenciához kapcsolódva, annak programjához illeszkedve a kényszermunkára való elhurcolások történetét tárlatvezetéssel, a témához kapcsolódó beszélgetéssel mélyebben megismertettük a konferencia résztvevőivel.

A történelemtanároknak tartott tárlatvezetés, beszélgetés segítségével a „málenkij robot” eseményeinek az oktatásba történő beemelésének megkönnyítése, a történelmi események részletes megismertetése volt a cél. A program a Történelemtanárok Egyesületével közös szervezésben valósult meg.

A Német Kör által szervezett tudományos konferencián (2017. február 25-26.) a könyv ismételt, nagyközönség előtti bemutatója is megvalósult.

Folyamatos tárlatvezetések, rendhagyó történelemórák, főleg gimnazistáknak (Deák, Árpás Fejedelem, Nagy Lajos, Leówey, Koch Valéria, Széchenyi stb.), valamint 7-8.osztályos általános iskolások, de egyetemisták (PTE) és egyéb csoportok részére is. Így pl: a horvátországi Csúza küldöttsége, a Magyar Kultúra Napján előadás tartása, a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés elnöke és küldöttsége, Hajdúböszörmény Kormányhivatal elnök és küldöttsége stb. A környező településekről szervezetteren érkeztek a látogatók a kiállítás megtekintésére, pl. Feked, Nagymányok stb.

*További tervezett programok:*

- túlélőkkel való beszélgetés a kiállításban
- május 25 – Hősök Napja: előadás tartása
- május 18, Múzeumi majális Pécssett
- június 24, Múzeumok éjszakája – finisszázsz

Ezúton is köszönjük az NKA támogatását a program megvalósításához.

W. Müller Judit  
JPM igazgatóhelyettes  
a projekt felelőse

Pécs, 2017. április 24.